

2. Науменкова С. Ринок фінансових послуг: основні тенденції розвитку. *Вісник НБУ*. 2007. №1.
3. Соломіна Г. В. Функціонування компаній з управління активами: світовий досвід і вітчизняна практика. *Науковий вісник: фінанси, банки, інвестиції*. 2012. №2. С. 28-32.
4. Сороківська З. К. Теоретичні та практичні аспекти вдосконалення фінансово-кредитного механізму. *Вісник ТНЕУ*. 2008 №2 URL: <http://dspace.tneu.edu.ua/bitstream/316497/26764/1/%D0%A1%D0%BE%D1%80%D0%BE%D0%BA%D1%96%D0%B2%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B0%20%D0%97..pdf>.

Микола Стецько

Тернопільський національний економічний університет

РИНОК КАПІТАЛУ ЯК ФАКТОР КОРПОРАТИВНОГО РОЗВИТКУ

У контексті глобалізації економічних процесів, загострення проблеми обмеження усіх видів ресурсів та посилення ризиків особливого значення набуває використання інноваційних технологій прийняття фінансових рішень, зокрема рішень щодо залучення капіталу. З огляду на це, досить високим є вартість-формулюючий потенціал досліджень методів та технологій оптимізації рішень щодо фінансування підприємств.

В останні роки в Україні з'явилась велика кількість наукових публікацій з питань фінансових стратегій на ринку капіталу, фінансового менеджменту, інвестиційної поведінки в глобальному середовищі. Вагомий внесок у розробку цих проблем зробили такі вітчизняні науковці, як В. В. Зимовець [1], О. М. Мозговий [2], Н. С. Рязанова, О. О. Терещенко, В. М. Федосов [3] та ін. Найбільш відомими західними дослідниками в сфері фінансових стратегій та корпоративного розвитку є Г. Міллер [4], С. Росс, Ю. Фама [5], К. Френч, Р. Фолкарт, У. Шарп та ін.

Одним з пріоритетних завдань корпоративного управління компаній реального сектора є формування механізму оновлення та вдосконалення підприємства. В даний час таке завдання повинно вирішуватися на основі принципів інноваційного розвитку, що вимагає все більших інвестиційних витрат. Отримання коштів на розвиток і оновлення в значній мірі забезпечує ринок капіталу. Ефективність ринку капіталу багато в чому визначає ефективність розвитку реального сектора.

Національні вимоги до організації ринку капіталу розрізняються у різних країнах. В Україні в даний час не до кінця визначена концептуальна платформа розвитку національного ринку капіталу, хоча необхідність його якнайшвидшого розвитку визнається на всіх рівнях

влади. З практичної точки зору, національний ринок капіталу – це механізм, що дозволяє купувати і продавати інвестиційні ресурси. Організаційно, ринок капіталу може бути або місцем, куди дійсно приходять представники покупців і продавців, або ж комунікаційною мережею, яка пов'язує покупців і продавців і не вимагає їх фізичної присутності.

Якщо більш детально дослідити організаційну сутність національного ринку капіталу, то необхідно звернути увагу, що даний ринок володіє двоякими властивостями. З одного боку, це цілісна соціоекономічна система, що складається з взаємопов'язаних елементів, з іншого – це середовище, що представляє собою сукупність зовнішніх умов, в яких реалізують свій фінансовий і економічний інтерес різні види власників, юридично і організаційно відокремлених.

Національний ринок капіталу як цілісна соціоекономічна система являє собою сукупність елементів, що складається з економічних агентів, що діють в своїх приватних, державних та інтересах громадських інститутів, що регулюють ринок капіталу правовими і організаційними заходами в інтересах фінансового ринку в цілому, а також в інтересах системи більш високого рівня – держави. До числа елементів системи ринку капіталу входить також і так званий регулятор, який являє собою створену в межах національної фінансової системи підсистему інститутів. Регулятор має юридичну незалежність в питаннях прийнятті рішень. Діють регулятори виходячи з політико-економічної доктрини, прийнятої на рівні влади, використовуючи економічні методи. Це обумовлено тим, що економічні інтереси регулятора перетинаються з економічними інтересами правлячої еліти, так як регулятор організаційно вибудовується по принципу афілійованості з державою.

Центральним елементом регулятора, як правило, є Центральний банк. Центральний банк зазвичай створюється у формі акціонерного товариства. При цьому в більшості країн його капітал належить державі або держава володіє часткою капіталу), або акціонерами ЦБ є комерційні банки або інші фінансові установи. Подвійна природа національного ринку капіталу, з одного боку, ріднить його з підприємством. Обидва об'єкта є відносно відокремленими соціоекономічними системами, що мають індивідуальний вектор розвитку, певну місію, а також межу, що відокремлює дану систему від інших споріднених і забезпечують відносну незалежність її розвитку. З іншого боку, національний ринок капіталу має схожість з соціально-економічними середовищами, наприклад з правовим середовищем. Це означає, що до реформування ринку капіталу повинні бути застосовані спеціальні підходи: частково аналогічні до підходів щодо забезпечення розвитку підприємств, які мають місце при формуванні та розвитку соціоекономічних середовищ.

Національний ринок капіталу, як і підприємство, має певні межі. В цілому вони збігаються з географічними межами відповідної держави, але крім того, можуть включати резидентів, які перебувають за межами даних кордонів. У той же час нерезиденти, що знаходяться на території даної держави, можуть як бути, так і не бути елементами національного ринку капіталу. Якщо банк або інший фінансовий інститут отримав офіційну акредитацію на національному фінансовому ринку, то він може бути елементом національного ринку капіталу. Якщо іноземний банк або інший фінансовий інститут не акредитований для праці з резидентами даного національного ринку капіталу, але має право працювати з нерезидентами на території даної країни, то він не є елементом національного ринку капіталу.

Національний ринок капіталу – відкрита система, межі якої проникні, а елементи внутрішнього середовища значною мірою схильні до впливу з боку зовнішніх сил. Але в той же час, наявність досить чітко позначених меж свідчить про відносну відособленість об'єкта від інших ринкових систем. Відособленість повинна бути притаманна національному ринку капіталу, але на різних етапах розвитку можливий різний рівень відособленості.

Глобальні виклики з боку економічно розвинених країн про необхідність максимально позбавлятися від кордонів національного ринку капіталу, перетворюючи національний ринок капіталу в периферію глобального ринку, повинні бути піддані глибокому аналізу, тим більше що ні один із загальновизнаних найбільш ефективних національних ринків капіталу (ні ринок Великобританії, ні США, ні Німеччині і так далі) напочатках не формувався на глобалістичній основі, тобто без кордонів. Глобалізація відбувалася пізніше, після того як національний ринок досягав певного рівня зрілості.

Розвиток національного ринку капіталу, як і окремо взятого підприємства, обумовлюється як внутрішніми процесами, так і зовнішніми чинниками. В той же час, сприятливі зовнішні умови можуть тільки полегшити розвиток, але не зумовити його. Без внутрішнього цілеспрямованого руху ринкова система не відбудеться. Акцент в даному випадку робиться саме на цілеспрямованість. Цим, в свою чергу, пояснюється цей факт, що в процесі становлення і розвитку найбільш ефективних національних ринків капіталу обов'язково з'являлася якась глобальна мета, місія національного ринку капіталу. Ця місія об'єднувала всі елементи ринку, що дозволяло їм діяти як єдине ціле по відношенню до зовнішніх чинників, а також здійснювати економічну співпрацю між собою, незважаючи на конкуренцію.

Таким чином, місія – це один з базових елементів організації національного ринку капіталу, роль місії полягає в синхронізації інтересів

контрагентів національного ринку капіталу і формування напрямку розвитку для системи загалом. Місія повинна забезпечити розвиток системи таким чином, щоб, по-перше, внутрішня конкуренція економічних агентів не приводила до розвалу єдності системи і хаосу, а навпаки, створювала внутрішні стимули для розвитку системи; по-друге, регулювання ринку капіталу забезпечувало допустимий рівень прозорості кордонів, з тим, щоб не допустити крайнощів (їх закриття для переміщення капіталів і внаслідок цього відторгнення від світового ринку капіталу, або остаточного розмивання кордонів і передчасної інтернаціоналізації та глобалізації національного ринку капіталу); по-третє, регулювання ринку капіталу забезпечувало синхронізацію внутрішніх інтересів агентів ринку капіталу та інтересів реального сектора економіки. Відрив інтересів ринку капіталу від інтересів реального сектора спричинить формування фінансових бульбашок і як наслідок – криз.

Таким чином, проблему формування і розвитку ринку капіталу необхідно розглядати в тісному зв'язку з проблемою корпоративного розвитку в реальному секторі економіки, точно так, як проблеми формування і розвитку корпоративного розвитку повинні розглядатися в тісному зв'язку з проблемами становлення ринку капіталу.

Література

1. Зимовець В. В., Терещенко О. О. Корпоративні фінанси як домінанта фінансової науки. *Фінанси України*. 2015. №9. С. 78–95.
2. Мозговий О. М., Стукало Н. В. Інтегративно-індексний метод оцінювання рівня фінансової глобалізації країн світу. *Міжнародна економічна політика*. 2009. №8. С. 5–26.
3. Федосов В., Рязанова Н. Концептуальні питання теорії корпоративних фінансів. *Ринок цінних паперів України*. 2013. №3–4. С. 39–55.
4. Modigliani F., Miller M. H. The Cost of Capital, Corporation Finance, and the Theory of Investment. *American Economic Review*. 1958. No 48. PP. 261–297.
5. Fama E. F., Fench K. R. Business Conditions and Expected Returns on Stocks and Bonds. *Journal of Financial Economics*. 1989. Vol. 25, No. 1. P. 23–49.